

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

проф. В.Є. Єрмаченко

20 19 р.

Методологія та логіка педагогічного дослідження

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий) PhD
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**вбіркова
українська**

Завідувач кафедри
педагогіки, іноземної філології та перекладу

Борова Т. А.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Протокол № 1 від 27.09.2019 р.

Розробники:

Борова Тетяна Анатоліївна, д. пед. наук, професор кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни “Методологія та логіка педагогічного дослідження” для здобувачів ступеня філософії складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів третього рівня навчання: “Освітні, педагогічні науки (Науки про освіту)” третього рівня денної та заочної форм навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування методологічної компетентності щодо педагогічного дослідження, яка передбачає засвоєння майбутніми фахівцями теоретико-методологічних основ наукової галузі, що дозволить їм проводити оригінальні самостійні наукові дослідження та здійснювати науково-педагогічну діяльність.

Контент навчальної дисципліни “Методологія та логіка педагогічного дослідження” для здобувачів ступеня філософії визначається понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Методологія та організація наукових досліджень», «Філософія науки», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях», «Дизайн та проектування навчальної діяльності».

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності реалізовувати виконання професійних функцій в межах науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні аспекти педагогічного дослідження

Курс	1	
Семестр	1-й	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	Лекційні	20
	Практичні	20
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Філософія науки	Методологія та організація наукових досліджень, Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду	Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері
Здатність до критичного мислення генерування нових складних ідей, аналізу та синтезу цілісних знань; Здобуття глибинних знань з	Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній

педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією	галузі. Формувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.
Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері	Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження
Здатність обґрунтовано обирати та використовувати методи та інструменти наукових досліджень в освітній сфері із використанням новітніх прикладних програм, комп'ютерних систем та мереж, програмних продуктів у процесі створення нових знань	Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, критичного мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших Обирати та використовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень в освітній галузі, зокрема з використанням сучасних методів та технологій обробки інформації
Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень	Застосовувати навички планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, формулювати мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, формувати структуру і розробляти план дослідження, використовувати методи дослідження, адекватні досліджуваним процесам і явищам, створювати обґрунтовані та достовірні нові знання через оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам сучасного розвитку наукових досліджень на міжнародному рівні

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Парадигми, методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання, методи дослідження

Тема 1. Основні поняття і категорії наукової методології. Логіка і повнота педагогічного дослідження.

Тема 2. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання.

Тема 3. Методи педагогічного пізнання.

Тема 4. Наукова комунікація.

Змістовий модуль 2.

Логіка і функціональна повнота педагогічного дослідження

Тема 5. Теоретичний аспект педагогічного дослідження: теорія педагогічної системи і педагогічного процесу.

Тема 6. Педагогічна система, характеристика інваріантних компонентів.

Тема 7. Педагогічна технологія, характеристика її етапів

Тема 8. Побудова моделі педагогічного процесу, її структурна й функціональна повнота.

3. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання самостійної роботи проводиться за такими критеріями:

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен:

знати:

- основні теорії та підходи педагогічного дослідження;
- методи педагогічного дослідження;
- сутність системного наукового світогляду;
- технології проведення педагогічного дослідження;

уміти:

- назвати, аналізувати і застосовувати, основні концепції та моделі розвитку освіти;

- визначити теоретичні основи, виявляти практичні проблеми освіти;

- обирати та використовувати загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень в освітній галузі, зокрема з використанням сучасних методів та технологій обробки інформації;

- демонструвати культуру академічної доброчесності, культуру якості освіти;

- застосовувати навички планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, формулювати мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, формувати структуру і розробляти план дослідження, використовувати методи дослідження, адекватні досліджуваним процесам і явищам, створювати обґрунтовані та достовірні нові знання через оригінальні дослідження, якість яких відповідає вимогам сучасного розвитку наукових досліджень на міжнародному рівні;

- здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку

концептуальних і методологічних знань в освітній галузі;

- ілюструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, критичного мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60 та максимально можлива кількість балів – 100. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

4. 1. Розподіл балів за тижнями на семестр

Назви змістових модулів і тем	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольна робота	Захист ІНДЗ	Усього
Теми змістового модуля 1.						
Парадигми, методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання, методи дослідження						
Тема 1. Основні поняття і категорії наукової методології. Логіка і повнота педагогічного дослідження	1 тиждень	2				2
	2 тиждень		1	2		5
Тема 2. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання	3 тиждень	2				2
	4 тиждень	2	1	2		5
Тема 3. Методи педагогічного пізнання.	5 тиждень	2				2
	6 тиждень		3	2		5
Тема 4. Наукова комунікація	7 тиждень	2	3			5
	8 тиждень			2	12	14
Теми змістового модуля 2. Логіка і функціональна повнота педагогічного дослідження						
Тема 5. Теоретичний аспект педагогічного дослідження: теорія педагогічної системи і педагогічного процесу	9 тиждень	2				2
	10 тиждень		3	2		5
Тема 6. Педагогічна система, характеристика інваріантних компонентів	11 тиждень	2				2
	12 тиждень		3	2		5
Тема 7. Педагогічна технологія, характеристика її етапів	13 тиждень	2				2
	14 тиждень		3	2		5
Тема 8. Побудова моделі педагогічного процесу, її структурна й функціональна повнота	15 тиждень	2		2	12	16
	16 тиждень	2	3			20
Залік						
Усього						
	20	20	16	24	20	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

5. 1. Основна

1. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект / Т.А. Борова // Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект : монографія / Г.В. Єльнікова, Т.А. Борова, З.В. Рябова та ін. / За заг. і наук. ред. Г.В. Єльнікової. – Харків : Мачулін, 2017. С. 69 – 103. (24,2 ум. др. арк. / 3 ум. др. арк. власного внеску).

2. Борова Т.А. Педагогічний консалтинг: навч. посіб. / Т.А.Борова, З.В.Рябова, Г.Ю.Кравченко, О.О.Почуєва. – Луцьк: Терен, 2019. – 324 с.

3. Борова, Т. А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія). – Х.: Компанія СМІТ, 2011. – 381 с.

4. Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с. – Режим доступу:

<https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>

5. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти [Текст] : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Єльнікова Галина Василівна ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 453 с.

6. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru>

7. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с. – Режим доступу: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf

8. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті: монографія./ Т.Ю.Андріяко, Т.А.Борова,Т.О.Дмитренко та ін.- Херсон: вид. «ПП Вишемирський В.С.», 2017. - 496 с.

9. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч. пос. / Ф.Д.Швець – Рівне: НУВГП, 2016. – 151 с.

10. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: підручник / В.М.Шейко, Н.М. Кушнарєнко – Київ: Знання-Прес, 2003. – 295 с.

5.2. Додаткова

11. Луговий В. І. Формування ціннісної компетентності науково-педагогічних працівників – важлива умова їх успішної діяльності в сучасній вищій школі / В. І. Луговий. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
12. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. [Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
13. Новиков А. М. Методологія: учеб.-метод. пособие / РАН, Ин-т проблем упр., Ин-т упр. образованием. – М. : СИНТЕГ, 2007. – 660 с.
14. Розвиток найвищого університетського потенціалу в умовах глобалізації: монографія / О.М. Слюсаренко. – К.: Пріоритети, 2015. – 384 с.[Електронний ресурс] □ Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
15. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.[Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
16. Сухомлін К. Б. Методологія та організація наукових досліджень в галузі біології: Тестові завдання. – Луцьк : Медіа, 2017. – 72 с. - Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/13840/1/Tests%20%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%94%20%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%202017%20%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%A2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8.pdf>

5.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Методологія – <http://methodolog.ru>
18. Еразмус+ : Корисні посилання. – Інтернет ресурс: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>
19. Сайт ХНЕУ ім.С.Кузнеця – Інтернет ресурс: <https://www.hneu.edu.ua/>